

نقش زن مسلمان بر تربیت نسل انقلابی

معصومه پورشیخی^۱

چکیده

همواره انقلاب ها تاثیرات متعددی بر نسل ها داشته اند، و در طی تاریخ هر انقلابی موجب تحول های زیادی بر تمام تاریخ شده بود، که انقلاب اسلامی از مهم ترین انقلاب های تاریخ معاصر بوده که مردم سراسر دنیا را به حقیقت جویی تشویق کرده، اما نکته ای که قابل توجه است، تربیت یک نسل انقلابی است؛ برای تداوم و حفظ این انقلاب ارزشمند، با توجه به این مسئله که انسان همواره تربیت پذیر بوده و بیشترین تربیت پذیری را از خانواده به ویژه مادر داشته است. باید برای این مهم به نقش مادری در خانواده و در تربیت نسل انقلابی توجه داشت. پژوهش حاضر به روش توصیفی- تحلیلی و با مراجعه به کابخانه ای، با هدف تبیین نقش زن مسلمان بر تربیت نسل انقلابی، انجام گرفته، و در پایان بدین موارد رسیده است: مفهوم شناسی سه مفهوم. 1. تربیت 2. تبیین انقلاب اسلامی 3. جایگاه مادری؛ ویژگی های نسل انقلاب اعم از 1. انقلاب اسلامی جلوه ای از ولایت امام زمان (عجل الله) 2. بیان دستاورد های انقلاب 3. ارتباط با خانواده های انقلابی 4. دشمن شناسی

کلید واژه ها: انقلاب. تربیت. مادر

¹ طلبه سطح 2، مدرسه علمیه فاطمیه (سلام الله علیها)، باغملک

مقدمه

انقلاب ها پیامدها و آثار ملی و بین المللی وسیعی دارند که مطالعه آنها یکی از حوزه‌های در حال توسعه جامعه شناسی انقلاب است. اکثر جامعه شناسان انقلاب، در این امر اتفاق نظر دارند که انقلابات، آثار مهم و پایداری بر جامعه میگذارند. هرچند که کم و کیف این دگرگونی ها را از انقلابی به انقلاب دیگر تحت عوامل خارجی و داخلی مقاوت میدانند.^۲

انقلاب ساختی، ریشه گرایی دارد و همواره متوجه اساس است. این حال پیوسته فهم تازه و مستند به مبانی ایجاد می کند تا خفتگان با ایمان را به تحرک وادارد و بر مبنای آن، ساختاری نوین و موزون اجتماعی را پی فکند؛

انقلاب اسلامی ایران به رغم موانع و پوشش سازی دشمنان، از واقع نمایی برخوردار است که اضطراب آلودگان و دلهره زدگان را به تعمق در وارسنگی و حقیقت جویی دعوت می کند تا آتش مخاصمات را بر اساس برادری بسوزانند و رقم مغلطه مرسوم را بر دفتر انقلاب اسلامی نکشند. بر این پایه، انقلاب اسلامی به درستی فهم میشود و راز های مهجور مانده آن در جغرافیای فرهنگی انقلاب با موشکافی علمی استخراج می گردد و انقلاب به شکوفایی عصر لازم دست می یابد. از ویژگی های انقلاب اسلامی آن است که پیش از هر چیز مبانی عقلی منطقی برای تبیین واقع بینی تئوری های حکومتی خود دارد که به نحو زیر ساختی گوهر انقلاب اسلامی را با دیگر انقلاب ها تمایز می بخشد.^۳

یکی از مهمترین ویژگی های انسان تربیت پذیری است که آغاز پیدایش شروع شده در طول تاریخ ادامه داشته و خواهد داشت. تعلیم و تربیت یک نشو و نمای مداوم انسانی است که نسل بزرگتر حاصل آموخته ها و تجربه های خود و گذشتگان را به نسل کوچکتر منتقل میسازد. ترقی و تمدن انسان ها در ابعاد مختلف،

^۲ انقلاب اسلامی و انقلاب در نظریه ها. ص 3

^۳ مبانی فرهنگ انقلاب اسلامی. ص 2

معلول همین تعلیم و تربیت است؛ تعلیم یعنی رساندن متعلم به حدی که حقیقت شی یا کار مورد نظر را طوری درک کند که بتواند مفهوم مورد نظر را در نفس خویش تصور کند.⁴

محمد مهدی باباپور در کتاب خود با عنوان؛ انقلاب اسلامی ایران، زمینه ها و فرایند شکل گیری آورده است: انقلاب اسلامی یکی از بزرگترین رخدادهای اجتماعی قرن معاصر است، که در جهانی سراسر تغییر و تحول، مرز های طبیعی جوامع را به غایت در نوردیده و سرنوشت بومی ملت ها را به قوت به هم پیوند زده. نه تن ها یک ملت و یک تاریخ در معرض دگرگونی قرار گرفته، بلکه بر مبنای پیوند های فراملی و هویت های عقیدتی، ملت ها و سرزمین هایی، چشم انداز تحول پذیری را در افق خود نظاره نمودند.

علیرضا سلیمانی کیا در مقاله تربیت اسلامی و تربیت غیر اسلامی با نگاه مقایسه‌ای؛ بر این نکته تاکید دارد که تربیت اسلامی یک چهار چوب معین و مشخص دارد که؛ تربیت انسان بر پایه‌ی آموزه های الهی و سنت ائمه اطهار (علیهم السلام) می باشد و تربیت غیر اسلامی، شامل دیدگاههای مکاتب تربیتی مختلف می باشد. و یک مکتب خاص مد نظر نیست، اسلام تمام ابعاد وجودی انسان را برای رسیدن به کمال و عبودیت در نظر گرفته و خود انسان برای برنامه‌ی تربیتی اسلام موضوعیت دارد، حال آنکه در تربیت غیر اسلامی جامعه موضوعیت دارد و تلاش تربیتی برای رسیدن به قدرت می باشد و نهایتا به زندگی خوب از نگاه اندیشمندان غیر اسلامی منتهی می شود و حلقه فراموش شده در این تربیت، خود انسان است.

زکيه محمدی در مقاله خود با عنوان نقش پدر و مادر در پرورش و تربیت فرزندان می گوید: نقش والدین برای کودک و زندگی حال و آینده‌ی او بسیار مهم است. آگاهی والدین از نقش‌ها و وظایف خود و تلاش بیشتر برای بهتر انجام دادن آنها مهم تلقی شده است.

ما در این مقاله به مواردی چون مفهوم شناسی سه مفهوم. 1. تربیت 2. تبیین انقلاب اسلامی 3. جایگاه مادری؛ ویژگی های نسل انقلاب اعم از 1. انقلاب اسلامی جلوه ای از ولایت امام زمان (عجل الله) 2. بیان دستاورد های انقلاب 3. ارتباط با خانواده‌های انقلابی 4. دشمن شناسی پرداخته ایم.

پس باید گفت: نقش زن مسلمان بر تربیت نسل انقلابی چیست؟

⁴ ستایش فر. طیبه. رویکرد تعلیم و تربیت اسلامی بر اساس تربیت مغز محور

نخست. مفهوم‌شناسی

در این بخش از مقاله به مفهوم‌شناسی سه مفهوم پرداخته خواهد شد.

1. تربیت

تربیت به معنی {پروردن، پروراندن، آداب و اخلاق را به کسی آموختن} است. همچنین تربیت به معنای عام، پروراندن هر چیزی است به گونه‌ای که شایسته آن است. و این معنا جمادات، گیاهان، حیوانات، و انسانها را شامل شده و نیز در مورد پرورش جسم و روح به کار می رود.⁵

تربیت یعنی آنچه را که از کمال و جمال ممکن است در اختیار روح و جسم قرار دادن. ایجاد یک تحول و تغییر تدریجی مورد نظر در یک چیز تا رساندن آن به سر حد کمال و از قوه به فعل رسانیدن استعداد های نهفته و فطرت انسان در جهت الهی شدن است.⁶

اهمیت تعلیم و تربیت در اسلام به حدی است که قرآن کریم بیش از هر عنوانی خدای متعال را با عنوان (ربّ) و صدها مرتبه با وصف عالم و علیم ذکر کرده است. از جمله (رَبَّنَا الَّذِي أَعْطَى كُلَّ شَيْءٍ حَيَاةً ثُمَّ هَدَى) پروردگار ما همان کسی است که به هر موجودی آنچه را لازمه آفرینش او بوده داده، سپس هدایت کرده است.⁷

تربیت به صورت کلی زمینه ساز شکوفایی استعدادهای فطری جهت درک و اصلاح موقعیت است. استعداد های فطری در وجود انسان ها به صورت بالقوه وجود دارد و اگر زمینه شکوفایی آنها فراهم نشود شناختی هم حاصل نخواهد شد، لذا جریان تربیت این وظیفه مهم را بر عهده دارد.⁸

انسان فطرتاً تربیت شده و مودب به آداب حسنه بوده و این عهد را با خداوند در عالم الست بسته است، لیکن با مواجه شدن با جهان هستی و برخورد با مسائلی مادی از فطرت دور افتاده و عهده و میثاق، با خداوند

⁵ امین زاده. محمد رضا. فرهنگ تعلیم و تربیت اسلامی ص 9

⁶ مکارم شیرازی. ناصر. تعلیم و تربیت در تفسیر نمونه. ص 23

⁷ آیه 50 سوره طه

⁸ محبی. عظیم. مدرسه در آینه تربیتو ص 15

را نیز فراموش کرده است. ارسال رسل و انزال کتب، تذکر، موعظه و سفارش موکد به فراگیری علم و دانش همه در جهت بیداری هویت و فطرت انسان و بازگشت او به خویشتن است.⁹

تربیت یعنی پرورش و جهت دادن به چیزی یا کسی است.

2. تبیین انقلاب اسلامی

انقلاب در علم اخلاق یعنی، یک تغییر و تحول درونی، توبه یک یک نوع بازگشت است یک نوع انقلاب می باشد، همچنین انقلاب عبارتست از طغیان و عصیان مردم یک ناحیه و یا یک سرزمین، علیه نظم حاکم موجود برای ایجاد نظمی مطلوب.¹⁰

هارولد لاسول، اندیشمند آمریکایی، انقلاب را به تغییر ناگهانی در ترکیب طبقه حاکمه و زبده معنا می کند. و بر همین اساس، انقلاب جهانی را توأم با تغییر ناگهانی در فرهنگ و لغات و اصطلاحات طبقه حاکمه می داند. جالب اینجاست که لاسول، در تعریف خود از طبقه زبده و برگزیده اجتماعی، تمامی جوامع را در یک سطح قرار داده است و با یکسان دانستن ویژگی‌های آنها معتقد است؛ روش و اصول در همه جا یکی است. به سخن دیگر: به هر کجا نگری، آسمان همین رنگ است.¹¹

انقلاب اسلامی ایران به جهت اسلامی بود، ماهیت آزادی خواهانه و دفاع از آزادی های معقول و مشروع را دارد اما هرگز تابع لیبرالیسم بشری نیست؛ زیرا اسلام یک مکتب الهی است در نتیجه قطعا از مزایای مکاتب بشری بهرمنند و از معایب آنها مبرا و منزه است.¹²

هنر بزرگ و خدمت بی بدیل امام بزرگوار ما امام خمینی (رحمه الله) این بود که اسلام را از غربت درآورد، مسلمانان حتی در خانه‌ها و شهر های خودشان غریب بودند. در چنین شرایطی، امام بزرگوار ما، آن سلاله پیامبران و دست قدرت خدا در این روزگار، این گرد غربت را از چهره اسلام زدود و سترد.¹³

⁹ سجاده. اکبر. تربیت بازگشت به فطرت الهی. ص 5

¹⁰ باباپور. محمد مهدی. انقلاب اسلامی ایران: زمینه ها و فرایند شکل گیری ص 19

¹¹ حسینی هرنیدی. سید محمدحسین. نخبگان و انقلاب اسلامی ص 68

¹² کریمی. مرزبان. نگاهی به ماهیت انقلاب اسلامی ایران ص 60

¹³ همان ص 12

4. دشمن شناسی

چهارمین مسئله مهم برای بیان تاثیر گزاری نقش مادر مسلمان بر تربیت نسل انقلابی شناخت و شناسایی دشمن و حيله های آنهاست، برای مقابله بیشتر و بهتر.

هر کجا مقتضای دشمنی وجود داشته باشد دشمن هم وجود دارد دشمن نیز سلسله مراتبی دارد و در راس و قاعده آن افراد و گروه های مختلفی حضور دارند برای شناخت دشمن ضروری است که راس هرم را شناخت و با آن به مبارزه برخاسته و از درگیر شدن با مهره های غیر اصلی که می تواند توان ما را صرف و نتیجه ای در خور حاصل نشود خودداری کرد. در فرمایشات مقام رهبری دشمن اصلی مشخص شده است و در یک کلمه استکبار است لکن سرمدارای استکبار نیز بوسیله کشورهای اعمال می شود.³⁴

در اهمیت شناخت دیگران به ویژه دشمن شناسی همین بس که هدایت و ضلالت انسان در گرو چنین شناختی است؛ زیرا انسان تا نداند با چه کسی نشست و برخاست و معاشرت دنیوی و اخروی او را تضمین یا تهدید کند. انسان زمانی که دشمن را نشناسد نمی تواند نسبت به او هوشیاری داشته و به مقابله و مبارزه با فریبکاری و توطئه های او بپردازد؛ بنابر این هر انسان عاقلی سعی می کند تا دیگران را بشناسد و نسبت او را با خود دریابد؛ چرا که بدون شناخت ممکن است در شرایطی قرار گیرد که مورد سوء استفاده قرار گرفته و از هدایت به ضلالت و از سعادت به شقاوت گرفتار آید.³⁵

مهمترین راه مقابله با نفوذ فکری و فرهنگی، هوشیار بودن و عدم غفلت از دشمنی دشمن است. در حقیقت اگر ما همیشه هوشیار و مراقب دشمنی ها باشیم و دچار غفلت فراموشی نسبت به دشمن نباشیم، دشمنی آنان هیچگاه نمیتواند برای ما خطرآفرین باشد، از همین رو رهبر معظم انقلاب فرمودند: هوشیار باشیم؛ من چند روز قبل از این، در صحبت گفتم: که اینها در صدد نفوذند، در صدد رخنه کردند؛ این رخنه از جاهای مختلفی ممکن است باشد؛ مواظب باشید. دشمنی را فراموش نکنیم؛ حرف من این است؛ وقتی که

³⁴ قاسمی. سید علیرضا. دشمن شناسی ضرورت جامعه انقلابی. ص 13

³⁵ رجبی. مجبی. سایت کیهان

شما از یاد نبردید که یک جبهه‌ای روبه روی شما است، پشت سنگر نشسته اند، سلاح‌هایشان را آماده کرده اند، آن وقت به اقتضا عمل می کنید.^{۳۶}

دوستی و دشمنی واژه‌هایی نیستند که فقط در روابط خارجی و ایجاد علقه بین افراد یا قطع روابط مشاهده شود، بلکه تجسم و نمود عینی آن را ارزش گذاری‌هایی می توان دید که مبنای عمل و موضع گیری های بعدی می شود. برای مثال آیا حیا آدمیانارزشی ذاتی دارد یا آنکه ارزش خود را از منبعی خارج از وجود خویش می گیرد؟

نتیجه طبیعی فرض اول جز این نخواهد بود که هیچ موجودی حق ندارد جان دیگری را بستاند و احکامی چون قصاص قاتل و اعدام در بعضی موارد توجیهی نخواهد داشت. پاسخ مکتب آسمانی اسلام به این پرسش آن است که زندگی انسان محترم است، ولی نه از آن رو که خودش مالک حیات خود است، بلکه چون خداوندی که مالک هستی است او را آفریده و به او حیات بخشیده است. بر این اساس، روشن می شود که گرفتن جان انسانها در مواردی که بیشتر شبهه برانگیز است، مانند زلزله و بلاهای طبیعی، ستم به شمار نمی آید؛ در ادامه درمیابیم که خودکشی ناپسند است؛ زیرا انسان مالک خودش هم نیست. از این رو اگر دیده می شود که رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) در مواردی حکم اعدام شمار زیادی از مخالفان اسلام را صادر می کرد، با چنین نگرش کلی مبنی بر مالکیت بر مالکیت خداوند بر انسانهاست. خدا محوری و پیروی از اولیای معصوم الهی و محبت آنان که جز سخن و حکم حق چیزی نمی گویند، مسئله‌ای قابل حل خواهد بود. با چنین معیاری، نه هر بخشایش و گذشتی، کرامت اخلاقی به شمار می آید.^{۳۷}

سعادت جامعه در گرو رعایت حدود الهی در جنبه های اخلاقی، اقتصادی، فرهنگی و اعتقادی است. از این رو، هر انحرافی سبب هلاکت است. ترویج کنندگان چنین انحراف هایی، دشمنان جامعه به شمار می آیند. در روایت هایی که از پیامبر رسیده، به موارد فراوانی از این مفاسد اشاره شده است که برخی از آنها عبارتند از: قرآن را وسیله تغنی قرار دادن، به کار گرفتن زنان آوازه خوان، شراب نوشی، ستیزه جویی، دشمنی، خشونت طلبی (که نشانه دل سوز نبودن مربیان و فساد نظام تربیتی جامعه و سرپرستان آن است)

³⁶ باخدا. فاطمه. توطئه های دشمنان جامعه اسلامی. ص 12

³⁷ صفوی. محمد. دوسی و دشمنی از نگاه پیامبر. ص 38

به استضعاف کشاندن ایمان (تسلیم شدن در برابر ستم) تفسیر کردن (به طور کلی، حریف مفاهیم دینی از معنای درست خود) و در مقابل، فسق و فجور را سبب شرافت دانستن؛ گمراهی پس از معرفت و شناخت، شکم پرستی و شهوت رانی، آزمندی، خودپسندی، پیروی از هوای نفس، پیشوا قرار دادن افراد گمراه یا کسانی که برتری دینی ندارند، برای اداره جامعه و حکومت و قتا به آنان، بسنده کردن به ظاهر شعار دینی و از دنیا سخن گفتن در مساجد؛ پشت کردن مردم به عالمان راستین، رشوه و موارد بسیار دیگر...

روشن است که در موارد بسیاری، اندیشمندان جامعه، مقصران اصلی هستند و در حقیقت، این گروه که مربیان جامعه به شمار می آیند، با اندیشه های به ظاهر منطقی خویش، پیروی از چنین مسیرهای انحرافی را مثبت جلوه می دهند و هواپرستی و معصیت الهی را با روش های علمی ثابت می کنند. امروزه نظام های غیر اسلامی به چنین واقعیت دردناکی گرفتارند. بنابر این دشمنان واقعی جامعه را باید در میان اینان جست و جو کرد. رسانه های تبلیغاتی نیز که پیوسته مردم را به اسراف، تبذیر و ترک روحیه قناعت دعوت می کنند و مفاسد اخلاقی را در جامعه رواج می دهند، در واقع به حمایت همین دانشمندان منحرف امیدوارند. پس آنها پیشروان عملی فساد و دشمنی با خدا قلمداد می شوند.^{۳۸}

بنابر این چهارمین راه برای تاثیر گذاری بیشتر نقش مادر مسلمان بر تربیت نسل انقلابی شناخت دقیق و درست دوست و دشمن و پیش بینی و مقابله دشمنی ها است.

نتیجه گیری:

انقلاب اسلامی به عنوان چراغ راهی برای مظلومان عالم و یک هشدار بزرگ برای بیداری اسلامی بوده است. اما چیزی که باید به آن توجه داشت این است که امروزه حفظ و نگهداری و همچنین تداوم این انقلاب در روحیه نسل جدید است.

از این رو باید بر روی تربیت یک نسل انقلابی تاکید و تمرکز بالایی داشت. تربیت که همان و از آنجایی که مبحث مهم تربیت در خانواده و از سوی مادر بیشترین اهمیت و جایگاه را دارد. پژوهش حاضر نقش زن

مسلمان بر تربیت نسل انقلابی را بررسی کرده است و در پایان به این موارد رسیده است: مفهوم شناسی سه مفهوم. 1. تربیت 2. تبیین انقلاب اسلامی 3. جایگاه مادری؛ ویژگی های نسل انقلاب اعم از 1. انقلاب اسلامی جلوه ای از ولایت امام زمان (عجل الله) 2. بیان دستاورد های انقلاب 3. ارتباط با خانواده های انقلابی 4. دشمن شناسی. امید است این مقاله مورد توجه شما خواننده محترم واقع شود.

فهرست منابع:

*قرآن

1. انصاریان. حسین. نظام خانواده در اسلام. قم ام ایپها (س) 1380
2. احسانی. محمد. نقش مادران در تربیت دینی فرزندان. قم دفتر عقل. 1378
3. امین زاده. محمد رضا. فرهنگ تعلیم و تربیت اسلامی. در راه حق 1376
4. اشراقی. اکبر. سه ضلع انقلاب اسلامی ایران. فصلنامه مطالعات سیاسی. 1393
5. باباپور. محمد مهدی. انقلاب اسلامی ایران: زمینه ها و فرایند شکل گیری. مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی (صلی الله علیه). 1390
6. حسینی هرندی. سید محمدحسین. نخبگان و انقلاب اسلامی. قم دفتر عقل. 1387
7. دفتر مجله امان. انقلاب اسلامی و مهدویت. پرتال جامع علوم اسلامی. Ensani.ir
8. سجاد. اکبر. تربیت بازگشت به فطرت الهی. قم عطر عترت. 1389
9. ستایش فر. طیبه. رویکرد تعلیم و تربیت اسلامی بر اساس تربیت مغز محور. سایت sid
10. صفوی. محمد. دوستی و دشمنی از دیدگاه پیامبر اعظم (صلی الله) قم. مؤسسه طه. 1386
11. فرحزاد. حبیب الله. تربیت فرزند. قم نشر عطش. 1395
12. کریمی. مرزبان. نگاهی به ماهیت انقلاب اسلامی. تهران. کانون علوم خطیب. 1397
13. مکارم شیرازی. ناصر. تعلیم و تربیت در تفسیر نمونه. قم انتشارات علی بن ابی طالب. 1399
14. محبی. عظیم. مدرسه در آئینه تربیت. تهران. مرآت. 1395

15. محمدی. زکیه. نقش پدر و مادر در پرورش و تربیت فرزندان. سایت sid
16. منصوری. زهره. نصیری رقیه. نقش تربیتی مادر بر فرزندان. فصلنامه. پایگاه تخصصی نور 1400
17. مرکز ملی پاسخ به سوالات دینی. Pasokhgoo.ir
18. مبانی فرهنگ انقلاب اسلامی. سایت sid
19. نصیری. محمد. تقلین انقلاب اسلامی. فصلنامه پژوهش های اسلامی. 1398